

Kedves Órák

Szépirodalmi, gazdasági és ismeretterjesztő képes hetilap.

Megjelenik minden szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VII. ker., Károly-körút 9. szám.
 Ide intézendők az előfizetések legcélszerűbben posta-
 utalvánnyal, levelek, reklamációk stb.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
FARAGÓ SIMON.

Előfizetési árak
 a regénymelléklettel együtt:
 Egész évre **12 korona.** Félévre **6 korona.**
 Negyedévre **3 korona.**

Regény egy kötetben.
 (22. közlemény.)

RÉGEN VOLT...

Irta: Beniczkyné Bajza Lenke.

Belépvé oda, Kutassi lelkészt otthon találta, ki már szobája ablakából látta őt közeledni s az ajtóig elébe ment.

— Mivel szolgálhatok? — kérdé udvariasan, de észrevette, hogy vendége arcán meglepetés, sőt majdnem megdöbbenés volt kifejezve.

— Ön itt a plébános? — kérdé Szomoróy.

— Szolgálatára. Két év óta, mióta az öreg plébánost eltemették.

— Nem tudtam, hogy meghalt. Én vele kívántam beszélni.

— Az most már lehetetlen, uram, de ha talán valamely fölvilágosítást kíván, melyet én, mint utóda, megadhatok.

— Minden bizonynyal, az anyakönyvet szeretném látni.

— Azonnal áthozatom, — viszonzá a fiatal lelkész készségesen s kiszólt a mellékszobába és kiadta a rendeletet.

— Szabad tudnom, mit óhajt abban megnézni? — kérdé, visszatérve vendégéhez, ki ezalatt helyet foglalt.

— Huszonhét év előtt egy gyermeket kereszteltek itt, s ezt az időpontot szeretném látni.

— Az megtörténhetik, még pedig azonnal.

— A templomban kerestem önt, — kezdé az

ügyvéd, körülhordván szeméit a szobában, hol kellemes meleg levegő volt, — s az oltárképet néztem, mely nem régen lehet a templomban.

— Nemde gyönyörű!? — kiáltott föl a lelkész bizonyos büszkeséggel. — Tíz év előtt akasztottuk az oltár fölé, akkor én itt segédlelkész voltam.

— Honnan került az ide?

— Annak a képnek különös története van.

— Különös története? Azt hittem, a gróf ajándoka, — mondá feszülten az ügyvéd.

— Nem, a gróf éppen úgy esodálcsozott annak érkezésén, mint mi magunk. Egy napon váratlanul érkezett, küldője ma is ösmeretlen, bár a levél valami idegen nevű gróf által volt aláírva, de kinek híré, létezését soha, sem azelőtt, sem azóta senki nem hallotta.

— Különös... Emlékszik tisztelendő úr a névre?

— Így nem, de a levél megvan. A boldogult plébános eltette azt, ha netalán a képet valaki vissza követelné, mint bizonyítékát annak, hogy az templomunknak ajándékba adatott.

— Megmutathatná nekem a levelet, vagy legalább az aláírást?

— Szívesen, — viszonzá a pap, s keresgélni kezdett íróasztalának egyik fiókjában.

Eközben az egyházi elhozta az anyakönyvet, s az ügyvéd lapozgatni kezdte.

— Ime, — mondá a plébános. — Itt a levél s átadván azt, mindketten az aláírást szemlélték.

— Alençone gróf... — olvasta Szomory. — Francia név, s a levél Párisban íratott, de magyarul, azonban kétféle írás; a név más kézre vall, mint a többi sorok, s az csak aláírta a nevet.

— Ugy van, az írás csakugyan kétféle, — vizonzá a pap.

Szomory az olvasáshoz kezdett:

Tisztelt Plébános úr!

Egy régi tartozást akarok leróni, midőn ezen oltárképet, mely általam lett festve, a tölcei templom számára küldöm.

Ha nevémet olvassa, tudni fogja, mit akar ez ajándék jelenteni. Fogadja kérem szívesen a küldeményt és helyeztesse el az oltár fölé.

Hive Alençone gróf.

— A boldogult plébános tehát tudta, ki volt az az Alençone gróf? — kérde Szomory.

— Valószínűleg, de sohasem beszélt róla.

— Mind csodálatosabb dolgok kerülnek napfényre, — dühögé az ügyvéd. — És most lássuk a könyvet.

— Miféle esztendőt keressünk?

— Számításom szerint 1850-ben történt itt egy keresztelés, azt kívánám megtekinteni.

— És a nevek?

— Hámory jegyzőéknek akkor született gyermekük.

— Hámoryéknak? — kérde csodálkozva a lelkész.

— Ez a gyermek a mostani orvos Hámory Ákos, nemde?

— Ugyanaz, — születési évét szeretném tudni.

— Azt azonnal megtudhatjuk, tehát 1850-ben, — mondá a pap, s gyorsan kikereste a lapot, melyen az ügyvéd megtalálta, amit keresett: Hámory Ákos hiteles megkereszteltetését. Szülők Hámory Antal és neje, Sárgödri Anna. Keresztszülők Andor László és Edelényi Sarolta grófnő.

Az évszám 1850. A hónap és nap augusztus 18... Szomory némi csalódást érzett, de hiteles kivonatot vett róla s megköszönvén a lelkész szívességét, távozott. Kutassi elkísérte vendégét kocsijáig.

A levélről nem beszéltek többet...

Szomory gondolatokba mélyedve ült fogatán. — Az orvos tehát csakugyan Hámoryék fia volt. De hogy került Lotti grófnő neve az anyakönyvbe, ki már két év előtt eltűnt családja köréből?

Ezt kellett földerítenie és azt is, ki volt az az Andor László, ki keresztapaként szerepelt. És erre csak a jegyzőék felelhettek.

Előbb azonban még Edelényi gróffal akart beszélni, mielőtt Hámoryékat kérdőre vonja.

Edelényi a legnagyobb mértékben meg volt lepelve, midőn az anyakönyvi kivonatot látta.

— Ez igazán meglepő, de az ön gyanúja mind a mellett nem valósult meg az orvosra nézve.

— Az anyakönyv szerint nem, de lehet hamisítás.

— Mily föltevés! — kiáltott föl megbotránkozva a gróf. — Az öreg boldogult plébános, ki a gyermeket keresztelte, kifogástalan ember volt s büntetetre nem lett volna képes.

— De például, ha rászedték őt?

— Kegyed nagy buzgalmában rémeket lát.

— Ó, gróf úr, láttam én már különösebb eseteket is, de ma még elmegyek a jegyzőékhez, és kitudom tőlük a valót.

— Miféle valót? Mire és kire gyanakszik?

— Hámoryékra. Ezek az emberek többet tudnak, mint mutatni akarnak, de minduntalan elárulják magukat, és most, midőn határozott kérdéssel állok elébök, ki fognak vallani mindent.

— Mi lesz az a határozott kérdés? — tudakolta mind nyugtalanabbul Edelényi.

— Hogy miként került Lotti grófnő neve az anyakönyvbe, és ki az az Andor László.

— Egyszerűen bevezették őt, mint keresztanyát.

— De arra engedélyt kellett tőle kapni. — Hol találkoztak vele, ki akkor már két éve mult, hogy hazulról elment?

— Tegyen, amit akar! — kiáltott föl a gróf, — csak azt vegye tekintetbe, hogy földülhatja egy család nyugalma, s kellemetlenséget okozhat az orvosnak, ki nem érdemli meg tőlünk, hogy éppen mi bántalmazzuk szülőit.

(Folytatjuk.)

Kipattant, kinyilott...

*Kipattant, kinyilott
A tavasz rózsája,
A nap éltető csókjára
Illatos kelyhét kitarja.
Kipattant, kinyilott,
Nem tehetett egyebet
A tavasz rózsája.*

*Megdobbant, fellobbant
A leányka szíve,
Két mosolygó szem sugára
Lobbantotta szívét lángra.
Megdobbant, fellobbant,
Nem tehetett egyebet
A leányka szíve.*

*Oh, tavasz virágyi
Az élet kertjében!
Tartson soká virulástok,
S ha eljö majd hervadástok
Kárpótlástok érte:
Halhatatlan szeretet
Üdvössége legyen!*

Ács Ferencz.

Nem ver az Isten bottal.

Írta: **Hevessi Jenő.**

Halványan, sötéten pislogó mécs világítja meg némileg a szegényes berendezésű lakást. Egy rozoga ágy, keresztül-kasul repedezett szekrény, dűledező asztal s néhány ócska, festett szék, az ágy fölött a fájdalmas Szűz képe, képezik az egész berendezést.

Az ágyban, erősen gyűrött, piszkos vánkások közt, egy asszony fekszik halálos betegen. Arcza halvány, erősen beesett. Teste sovány, látszik, hogy erősen meg viselte a gyilkos kór. Mélyen beesett, fénytelen szemeit áhitatosan emeli a Mária-képre, mintha attól várna, egyedül attól remélne balsamos irt fájdalmára. Vértelen ajkai csendes, buzgó imát mormolnak a csodatevő Szűzhöz.

Mellette egy kis leány kuporog az ágy mellé helyezett számlayon s játszik egy esőpp legénykével, aki száraz kenyeret majszol. A földre tett kopott, lábatlan bábú mogorván, szomoruan néz üveges szemeivel a gyermekekre. Mintha az érzéketlen, hideg báb is sajnálkoznék rajtuk.

Mert nagyon szegények ők.

Az apjuk, Kerekes András, szorgalmas gyári munkás volt, mignem a haragvó Isten meglátogatta szerény hajlékukat s ágyba döntötte a szegény asszonyt, édes anyjukat.

A családfőntartót egy napon hiába várta a munkafelügyelő.

Othon maradt ápolni a szegény beteg feleségét. Főzött neki egy kis meleg levest, mert az asszonyt ágyhoz kötötte a betegsége. A fűtetlen szobában sem hagyhatta ápolás nélkül. Azok a kis, gondtalan csemeték önmaguk is ápolásra, a gondos szülői kéz felügyeletére voltak még utalva, nem segíthettek szegény beteg anyjukon. Megvette volna őket az isten hidege.

Ápolóról meg nem is álmodozhattak szegények. Abból a csekély munkabérből, amit a Kerekes András szombatokint pontosan hazahördött s hiány nélkül átadott az asszonynak, bizony nem jutott másra, mint kenyérre. De a jólelkű emberek áldották a sorsot, hogy legalább ebben nem szenvedtek szükségét.

És most ettől is elestek.

A munkafelügyelő, egy idegenből ideszakadt, mérges kis emberke, kiadta neki az utját, mert egy napon engedelem nélkül othlon maradt.

Szegény Kerekes András fejére érezte szakadni a mennyboltozatot. Szívét heves fájdalom marcangolta. Mit csinál beteg feleségével, ártatlan gyermekeivel, ha még a kenyerét is elveszti?

Nem elégszer vérzett lelke, mikor látta, hogy a szomszédasszonyok vasárnapokint ezifra ruhában hivalkodva, tetszelegmentek a templomba, míg az ő Annuskája mindenkitől lenézve, foltoktól tarka, szinehagyott ruhájában az utolsó padban volt kénytelen meghuzódni.

És a gyermekek? Szegények! Azok ki sem mertek már menni az utcára, mert senkisem játszott velük piszkos, rongyos ruhájuk miatt. Mit tudták azok a jómódban nevelt gyermekek, mi az a szegénység? Mi az, ha valaki a szárazkenyérnek is örül!

Ők csak azt tudták, hogy őket szereti a jó Isten, mert ezifra ruhát s sok-sok ajándékot kapnak mindenféle alkalomból. Míg Kerekes András gyermekei fölött nyomtalanul elsubantak a születés és névnapok. Nekik nem jutott már semmiféle ajándék s ha az uteza szeméjé között nem lelik azt a lábatlan, félszemű bábú, nem lett

volna semmi, amivel a rideg, néma falak közt eljátszadozhattak ideig-óráig.

És most ennek is vége lesz, hacsak a gyáros meg nem másítja a felügyelő rendelkezését. Mert ugyan melyik gyermek elégszik meg azzal, ha enni kért, azt mondják neki:

— Ott van a bábú, játszadozzál vele!

Bizonyára senki! És Kerekes András szive vérzett arra a rettenettes gondolatra, hogy még száraz kenyérrel sem csillapíthatja le az apróságok éhségét.

Szinte öntudatlanul lépett be a gyártulajdonos gondosan diszitett dolgozószobájába, hogy térdenállva kérjen irgalmat éhező családjának.

A gyáros vastag óralánczával játszadoszott, az ujjain csillogó hatalmas gyűrűk fénye megtörött az ablakon beszűrődő napnak ragyogó sugarain, mikor Kerekes András alázatosan hajlongva a reá nehezedeő fájdalom sulya alatt görnyedezve, belépett s elmondta kérését.

— Husz évi becsületes munka után talán mégis megérdemlek annyit, hogy egy napi mulasztásért nem rugnak ki, mint egy redves dögöt. Reggel első voltam a munkában, este az utolsó a távozók között... Napközben egy percze sem állott meg a kezem.

A gyáros kevélyen kérdezte:

— Ingyen kívántam a munkáját? Nem fizettem meg becsületesen érte?

— Azt nem mondom, nagyságos jó uram. Hanem a belátás... Husz év óta egyszer mulasztottam csak...

— Az mindegy, példát kelt mutatni a többieknek. Hová jutnánk, ha mindennap másik maradna otthon, mert a felesége — náthát kapott! Sajnálom, de a felügyelő rendelkezését nem másíthatom meg.

— Könyörgöm, nagyságos uram, csak még ez egyszer nézze el vétkemet, vagy bűnömet... ha már bűn az, ha a feleségét ápolja a szegény ember. Nem miattam kérem, a beteg asszony miatt esedezem irgalomért! — rimázkodott Kerekes.

A gyáros dölyfösen elfordult.

— Távozzék innen! Nem tehetek semmit!

— Kegyelem, uram, kegyelem! Irgalmazzon!

— Mondtam: távozzék! Adta haszontalan naplopója, hogy feltartja itt az embert! Vagy azt várja, hogy — *kibolozzam* innen?!

Kerekes András fölállott térdelő helyzetéből. Letörölte az előtörő könnyeket. Szégyelte, hogy erőt vett rajta a gyöngeség.

— Megyek már — rebegte fuldokló hangon. — Fizesse vissza az Isten, amit velem tett.

Othon alig tudta kinyögni a felesége kérdésére:

— Ajtót mutatott!

— Kidobtak?

— Ki. Ez volt a jutalma húsz esztendei munkámnak.

A beteg asszony erőlködve felült ágyában s térdeire fektetve sovány karjait, belebámult a szoba szürkés, fojtott levegőjébe.

— Mi lesz velünk, András? — kérdezte rekedten.

A férj torkát mintha valami ismeretlen érzelem fojtogatta volna. Kezeivel levegő után kapkodott. Nagysokára hebegte csak, azt is inkább öntudatlanul maga elé, mint bátorításul:

— Ne búsulj, anyjukom. Jó az Isten, az majd csinál valamit.

... Csinált is.

Az est áhitatos, méla csöndjébe a harangok rémes zúgása vegyült. Néhány pillanat mulva fölhangzott a tűzoltók veszedelmet hirdető sipolása, a nehéz kocsi robogása, kétségbeesett, magukból kikelt emberek tétova

futkosása, fölbomlott haju asszonyok s rémüldöző gyermekek félelmetes jajgatása:

— Ég a gyár!

András is rohant a hömpölygő emberáradat után.

A rémes hír igaz volt. A kenderfonógyár, amely annyi szegény embernek adott kenyeret, tűzbe borult s a lángok messze bevilágították a tájat.

Mikor a segítség megérkezett, már késő volt.

A falánk lángok kéjelegve már az emeleti ablakok fáit nyaldosták.

Mentésről természetesen szó sem lehetett. — Oly iszonyu forróság ömlött ki a pusztulásnak indult telepről, hogy a tűzoltók oda sem mertek közelébe férközni. Az ő munkájuk már csak a közelben fekvő épületeknek megmentésére szoritkozott.

A gyáros egy közel levő ház falához dőlve, üres tekintettel bámult a pusztító zsarátnok közé, amely

Mikor a nagymama tánczol.

hihetetlen gyorsasággal emésztette fel egész vagyonát, hosszú fáradozásának a gyümölcsét.

Senkisémet sietett a vigasztalására.

Az ott settenkedő embereket és a tépelődő munkássereget teljesen elfoglalta az a kínos gondolat, amely a harang félrevereése óta ott motoszkált agyukban:

— Mi lesz velünk? ...

Az elfojtott suttogásba csakhamar belevegyült egy rémes, veséig ható kiáltás, a tönkrement gyáros rekedt hangja!

— A leányom! ... A leányomat mentsék ki!

Az emberek egymásra néztek.

Kinek van annyi bátorsága, hogy szembeszálljon a haragos elemmel s koczkaztassa életét a kevély gyáros leányáért? Olyan ember nincs sehol.

De van.

A sűrű tömeg közül egy hatalmas termetű munkás alakja bontakozik ki. Könyökével utat nyit magának s mikor előreér, szinte futva megy a recsegve-ropogva égő épülethalmazhoz.

A Kerekes András!

Nem hallgat a marasztaló szavakra, amelyek rémüldözve akarják őt visszatartani a rettenetes lépéstől. Ő szegény a földönfutónál is szegényebb tegnap óta. Neki nincs veszteni valója. Rohan egyenesen az emeleti lakosztály felé. Az emberek iszonyodva tekintenek utána, az asszonyok sikoltozva, rémüldözve vetnek keresztet magukra ...

— Isten legyen hozzá kegyelmes, irgalmas!

Csak a gyáros nem lát semmit, nem hall semmit. Mintha érzéketlen báb lenne, vagy mintha gonosz álom üzne vele csalóka játékot. Csak akkor eszmél kissé, mikor egy sáros, füstös, kormos alak egy eszméletlen női alakot helyez reszkető lábai elé:

— Itt a leánya. Még él ...

Az alakot, a ki legdrágább kincsét mentette meg, nem ismerte föl, mert a reáhullott égő zsarátnok s a rettenetes forróság eltorzították arcát, ruhája is foszlányokban csüng le róla.

De a hangja a szívébe nyilallott.

— András! — rebegi meghatottan. — Te vagy az?

— Én, uram. Leánya meg van mentve.

— Te mentetted meg, te?! ...

— Nem, nagyságos uram. Hanem az Isten, aki nem ver bottal!

Ezzel, köszönetet sem várva, sietve távozott.

A gyáros könybelábadt szemekkel, hálatelt szívvél tekintett utána ...

GONDOLATOK A SZERELEMRŐL.

Az emberek úgy találták, hogy létezik valami, amit a legnagyobb ész sem képes megfejteni, de a legkisebb szív is könnyen megért, és ezt a nagyszerű valamit elnevezték szerelemnek.

Az ember kétszer születik: először, mikor megpillantja ezt a világot, másodszor pedig akkor, mikor megismeri a szerelmet. És aki ezt a második születést nem élvezte soha, annak először sem volt érdemes születnie.

Igaz, hogy az első szerelem tulajdonképpen csak főpróbája a szívnek; de éppen úgy, mint amaz, gyakran érdekesebb magánál az előadásnál.

A szív-lopásra nem állapított meg a törvénykönyv büntetést, talán azért nem, mert ez ugyanis önmagát bünteti meg, amennyiben rendesen — házassággal végződik.

Egy indus közmondás szerint maga a születés olyan nagy bűn, hogy a legnagyobb büntetés: a halálbüntetés van ráérve. Sajnos, a legtöbb esetben ilyen szomorú végzet sújtja a szerelmet is, amelynek támadásánál pedig éppen olyan kevésbé vagyunk mi a bűnösök, mint a saját születésünknel.

Az egyetlen bölcsesség a földön, a melylyel szemben a többi okosság mind ostobaságnak látszik: a szerelem. És az egyetlen ostobaság, amelyhez képest a többi bolondság mind bölcseségnek tűnik fel, ugyancsak a szerelem. És ezt a két ellentétes elvet az ember fölvaltva vallja: az elsőt akkor, ha boldognak érzi magát szerelmében, a másodikat pedig akkor, ha csalódás keseríti el a szívét.

Többet ér a szerelem remény nélkül, mint a remény szerelem nélkül.

Olyan ember van, aki meggyőződésből gyűlöli a szerelmet, de olyan nincs, aki meggyőződésből gúnyolódna rajta. Az ilyennek élczelődése mindig akasztófahumor.

Dr. Simon Vilmos.

Büro-figurák.

III.

A talmi gentry.

Ott ül íróasztalánál feszes tartással, büszke arccal. Félíg elszívott szivarkájából még egyet szippant és eldobja azt.

Nézi a kopott, tintafoltos íróasztalt, és míg az utolsó divat szerint készült ruhájáról fujja le a hivatal porából ráülledett atómokat, boszusan mormolja:

Ocsmány íróasztal! Szúrja a szememet.

Már felállni készül, hogy a főnökhöz menjen, megmondani neki még egyszer, hogy ez az ütött-kopott rozoga íróasztal nem méltó az ő uri egyéniségéhez, mikor a levélhordó levelet nyújt át neki. Zsebében kotorász és a távozni készülő levélhordót várakozásra inti. S míg az ott áll előtte, a legnagyobb zavart tükrözi vissza kemény kifejezésű arca. Keze zsebéből üresen emelkedik ki. Akkor halad el előtte egyik kollégája. Gondolkozás nélkül veti oda neki:

— Kérlek, adjál a levélhordónak egy koronát!

A levélhordó a jó borralalóval hajlongva távozik. Ő pedig a zavarabólkisegítő kollégáját tovább figyelmére sem méltatva, a rózsaszínű levélkét olvassa előbb hal-kan, aztán fennhangon:

Tisztelt uram!

Az ajtó már nyitva. Jöjjön azonnal! Sürgősen kell beszélnünk. Lovagias férfi ismeri kötelességét, ha egy nő kérve parancsol! Önnél is számít erre Csatay bárónő.

Mosolyog és önelégülten nézi végig magát.

— Győzelem! — kiáltja az elragadtatás hangján.

Kartársra még most is ott áll. Ő zavart szinlel, holott lelkében a becsvágy, a nagyravágyás tombol, de azért neheztelve szól:

— Ah, te hallottál mindent! Megloptad édes titkomat.

Elővette kis kézi-tükrét, kente-fente bajuszát, szakállát és haját, majd másik kabátot vett magára, mely még esinosabb, elegánsabb volt az előbbinél, aztán ritmikusan léptekkel hagyta el a hivatalt.

Mikor távozott, egyik kollégája gúnyosan jegyezte meg:

— A gentry úr ismét kerekét oldott. Szerencséje, hogy háta mögött áll valaki nagy befolyásával, különben vagy kirepült volna már végképpen a hivatalból, vagy nem járhatna a hivatalos órák alatt is kalandokra.

Ő pedig — nem törődve, mit gondolnak, vagy mit beszélnek prózai gondolkozásu kartársai — sietett Csatay bárónőkhöz.

— A bárónő hívott és engedelmes lovagja megjelent, hogy elmondhassa: Szeretlek! Nem a te parancsol, nem a lovagiasság hozott engem ide, hanem mindékettnél hatalmasabb parancsoló: a szívem... delejtű: a te szived... kéjes, gyönyörmámoros percek édes sejtelme...

— Ne siessünk, nemes lovagom! Még nem hült ki a szív, mely önért vérzik el.

Lágyan, észzavaróan nézett reá és búbajos pírulással kérte:

— Menjen, menjen! Még talán nem késő... Édes lesz a jutalom...

A nagyzó, gögös úr orrát fintorgatva lép be a betegszobába. Nem veszi őt észre sem a halottarcu leány, sem az ágya mellett ülő boldogtalan anya.

Vissza szeretne fordulni, de az édes jutalom! Ezért csak maradhat. Odamegy a beteghez és szinlelt meghatottsággal suttogja:

— Irén, édes Irén! ... nézz reám ... bocsáss meg... szeretlek!

A beteg fölvetette bágyadt, fénytelen szemét, szívéhez kapott... s az ártatlan, megcsalt, léprement szív erre megszűnt dobogni.

Az anya kétségbeesetten sikoltott fel és összeesve, még csak azt nyöghette a hideg hulla mellett érzés nélkül álló férfihez:

— Nyomorult!

Ez pedig nem hallva, nem látva tovább semmit, siet vissza a bárónőhöz, gyászhirrel az ajkán.

A bárónő asszony megremegett egész testében és beszélt szomoruan, alig hallhatóan:

— Meghalt... Elkéstem...

A férfi nyugodtan referálta:

Az első fürdés.

— Ugy van, bárónő. Késő volt. Bocsánatkérésem, csókjaim már nem menthették meg.

A leány arca pipacspiros lett erre a hangra, szavai szűrőszak.

— Jött ugy e a jutalomért? Meglesz. Előbb azonban még mondanom kell valamit, visszaidéznem egy megható jelenetet a multból... Bálban volt. Karján egy bájos gyermekleány: szép, mint a tavasz, kívánatos, mint bimbó korában a tavasz üde virága, melyet a napsugár csókja érintett. Kifakadt hevétől a bimbónak ártatlan mennyei szerelme. Szeretett és azt hitte, viszontszereti, aki karján édes szavakkal tánczba viszi. Aki annyiszor sügött már fülébe ily édes szavakat, annyiszor varázsolta szerény kis hajlékukba az üdvösseget. Am napraforgó volt a férfi. Alig kábitotta el a leányt, ama bálban más napot talált, mely elfordította a régi naptól, a hiszékeny bakfis-leánytól, elhomályosította ezt a napraforgó szemében nem szépségével, hanem káprázatos hétágu koronájával ezimerében. Bárónő volt és a napraforgónak ez imponált. Sürgött-forgott mellette. A bárónő leány nem ismerte a napraforgó

szelmi viszonyát, de hamar meg kellett azt ismernie. Egy úrnő jött felé, bemutatta magát és megragadva karját, elvezette lovagjától. Fiatal leányka előtt állott meg vele. Rámutatott és csak ennyit mondott: „Látja ezt a szenvedő arezot, ezt a visszafojtott könyektől elhomályosodott szemeket, a fájdalomtól vonagló ajkat? Ön tette bárónő, — bocsánat — mégsem ön, hanem lovagja, aki itt hagyta őt, a bárókisasszonyért!” Ekkor kértem őnt, hogy kerüljön engemet. Ma hívtam és jutalmat ígértem, csak hogy megmentsem az áldozatot. Ha ez eszembe jut, arczomba szökik a vér ön miatt, aki megcsalt egy hiszekeny szívet, nem ismert könyörületet, csak kedvtelését, nemtelen ambíciójának kielégítését. Pirulok, hogy önnek még jutalmat is ígértem, mert aki nagyra tör, hogy fölkapaszkodjék gögójének magaslatára, aki minden rosszat elkövet, csak hogy nagyratörő terveit megvalósíthassa: az nem nemes ember, mint hiszi magát, hanem ember, aki nem jutalmat érdemel, hanem megvetést! Megértett?

A férfi nem válaszolt, hanem hetykén kérdezte, mintha ez a lesújtó ítélet nem is őt illelné:

— Van még valami mondani valója, bárónő?

— Egy kérésem adja: vissza a leveletem!

A férfi felkaczagott.

— Hát azt hiszi, hogyha másért nem is, ezért a leczkéért nem tartom meg a rózsaszínű kis levélkét, a melyben a bárónő hív, bevallja...

A leány lábával toppantott.

— Csitt! Ez méltó önhöz... De vigyázzon, hogy a kezében levő fegyvert aljas ezélokra ne használja föl, mert lesz hatalmam, hogy azt kiragadjam kezéből és megsemmisítem vele. Most pedig mehet!

És a talmi gentry ment fütörészve a hivatalba, mintha misem történt volna. Átfutotta az asztalán levő hirdapoknak apró hirdetéseit és hozzáfogott hivatalos munkájához.

Szigeti J. József.

Elhagyatva.

Elpártol tőlem Isten, ember,

Az ég, a föld is kitagad...

Álmom elhagy, mikor már nála

Elvesztém ifjúságomat.

Nincs nyugtom itt a hányatásban,

Szívem örökre zaklatott;

Egy nyájas, kedves, csendes révben

Kikötve, meg sem halhatok.

Minden, mi drága... elhagy engem

Lelkemből lopva, csendesen,

S egy végső, égő villanással

Kihül a fény... a szerelem.

Vidor Marcsi.

Két szép dsámi.

(Konstantinápolyi utirajz.)

Irta: **VERTESI KÁROLY.**

(Hat minaret. — Bajrám-ünnep. — Gránitoszlopok, fayence-lapok. — Hat szultán örök pihenője. — A téren negyvenezer holttest. — A téren tizenötezer holttest. — Hippodrom. — Érczben és kőben sok mestermű. — Vérengzés vadállatokkal. — Lisippus bronz-lovai. — Kétezer éves történeti maradványok. — Konstantin Uj Rómája. — Mokkáltak a kávéházban. — Szelid galambok. — Török katonák. — Hadügyminisztérium. — A Serasker-toronyban. — I. Szolimán dsámija. — Magyar vér az anyagában. — Hadverő ősök nyughelye. — Tíz kupola. — Ajtatos alapítványok. — Díszépület körül faviskók.)

Az idő újra születvén, megtekintésre I. Achmed szultán dsámija következett. Azon a helyen épült, amelyen egykor a görög császári palota állott. Magas, sudaras fák tartanak árnyékot a dsámi körül. Az összbenyomás nagyszerű. Három-három erkélye s hat, felhőszurkáló minaretje impozáns.

A mekkai legfő gámának hat minaretje volt, azért Achmednek ott, még egy hetediket kellett építeni, hogy a túlbuzgókat megnyugtassa.

A díszes Achmedijeh most olyan udvari dsámi szerepét játsza. A próféta születési napját, a bajrám*)-ünnepet ünneplik benne. Belőle indulnak ki a szultán jelenlétében a nagy zarándokmenetek Mekkába.

Az oszlopcsarnokos nagy udvar közepén, a hat oszlophordta fedél alatt igen szép kút van a törökök vallásos mosáskodására. Vize bőséges.

A nagy kupola mellett négy kisebb, s ezek mellé másik négy még kisebb sorakozik, mintha egymásból nőnének ki.

Márvány- és gránit-oszlopok, zöld, fehér, kék fayence-lapok a falakon jól díszítenek, kivált mikor a nap eleven, aranyos fénye sugárzik be. A márvány szószékről hangzott le a janicsárok megsemmisítésére a parancs.

A dsámi mellett, kertben, kupolás sirbolt alatt nyugszik az építő szultán, kivüle még más öt szultán. Örök pihenőre jól kiválasztott hely ez.

Már a byzantinok idejében együtt mozgolódott ezen a téren — mely itt magasságra nézve a harmadik dombon áll — úr és paraszt. A vallási háborúkban a trónért való küzdelmekben Nika-féle lázadásban (532 Kr. u.) 40,000 holttest borította egyszer a nagy tért, mely egykor, mikor Farum Tauri, Byzanc Capitoliumának hívták, még nagyobb volt.

Ezen a téren, mely most napfényben úszik, adták meg a sötét jelt a félelmetessé vált janicsárok**) összekartácsolására, akik ellenszegültek II. Mahmud szultán reform-terveinek, főleg a török hadsereg újjászervezésére nézve. Tizenötezeren meredtek holtá. Nem is nagyon régen volt ez a vérezőn a közelébb lehanyatlott század első felében. (1826.)

Ezen a téren békítették ki a népet, játékokkal. Innen mostani neve is. Hippodrom, mert a római nagy Circus maximus mintájára építettek ide egy másodikat. Érczben és kőben sok mestermű, drágaság volt benne, vérengzés vadállatokkal nagyon sok. Ezenkívül harcjáték, kocsiverseny, diadalmenet. A kereszties vitézeknek — erre vonultukban — pénzre lévén szükségük, a bronz-szobrokból pénzt vertek.

*) Így hívják a törökök vallásuk két nagy ünnepét. Az első, mely három napra terjed, a ramazán (böjthő) után van. A másik bajrám-ünnep hetven nappal később van. Ezen ünnepen, mert Allah akkor küldte le a Koránt az égből — áldoznak, juhokat vágnak, húsukat a szegényeknek kiosztják. A török — javára legyen írva — különben is mindig úgy mulat, hogy bőségből a szegényeknek juttat. Ilyenkor van a szultánnak legfényesebb kivonulása. Az ünnepi vidulás, — amelyben egymást kergetik az ünnepek — azért van, mert szigorú volt a böjt. Nappal az igazhívő nem eszik, nem iszik, nem dohányzik. A nyálát sem nyeli le, illatot sem szí magába! Amde éjjel, csillag feljöttétől, annál dúsabban lakmározhatik. A szultán helyettese által böjtöl.

**) Janicsár annyit jelent, mint új sereg. Zsoldos gyalogság volt a törököknél, mely legelőbb a szultán testőrségét képezte. Később, mint hadtest, keresztény gyermekekből alakított. Szedték őket adóban, erőszakkal. Eltörökösödve, ezredkebe osztottak. Az üstjükre esküdtek, melyet soha el nem hagytak. Ha a leveses üstjüket fölfordították, ez a lázadásukat jelentette.

Fürdőhelyen

Ebben a circusbán, a huszonnégy oszlop által emelt császárpáholy fölött volt a helye Lysippus*) négy bronz-lovának, melyeket a velenceiek fosztogatva, innen elvittek. Most a Szt. Márk templom főbejárata fölött, szembeszökő helyen látjuk azokat. Vándorlás után kerültek oda. Nyomtalanul suhant el fölöttük az idő.

A régmúlt idők három avas emléke ma is áll még a végtelen idők folyamán, nem bírta elmosni az évezredek zivatara, nem bírta lerombolni, a birvágy nem vihette el. Kétezer évesek lettek a történelmi maradványok. A II. Theodosius harmincz méter magas, vörössesszürke syenit monolithje, mely egykor mondjuk 1600 évvel Krisztus előtt, a heliopolisi Naptemplom egyik díszje volt, melynek vörös színe az itteni időjárás befolyása alatt szürkére változott. Egyiptom az obeliszk hazája. Visszatartnak ezek azokra a történelmi időkre, ameddig csak visszaszállhatunk a messze múltba a történelem szárnyain.

A történelem tanuja, az obelisk, mely a világ nagy eseményeit látta, országok virágzását, országok pusztulását megérte. Mit fog még látni, nagyobb, mint a kereszténység győzelmét a pogányságon, és a pogányság győzelmét a kereszténységen!

Konstantin (Porphyrogenetos**), oszlopa és a delphii most is négy méter magas bronzból való csavaralaku csonk, az ugynevezett kígyóoszlop is itt van. Ez nemcsak az ó-hellenek egy műremeke, de egy egész történet. Sokból állna elmondani, időnk továbbmenésre int. Annyit mégis, hogy a görögök a plataeai győzelem emlékére állították fel Apollo templomában Delphiben II. Mohamed, a nyers, és bárdolatlan erővel dolgozó világ-bámulta hős, akinek a szeme villámot lövellt, amerre járt, valamely talizmánnak vélvén a mesterművet, a bárdjával ütötte le (ugy lehet, az nem nagy hőstett) a kígyó fejeket, melyek aranytálat hordtak, mely már régebben tűnt el — hódító zsákmányként. Most már bármiként is szemléljük az érdekes régiséget, keresve sem találunk rajta semmi színeset.

Gondoljuk el, milyen nagy lehetett az a pompa, melyet Konstantin Uj Rómája kifejtett, hogy versenyre kelhessen a régi Rómával, talán, hogy fölül is mulja azt. Romlás, pusztítás a város szepítésének az örve alatt. A császár biborpalástjától a szegény ember ünneplőköntöséig, mennyi fényt és pompázást láttak a ledöntött falak, képzelhetjük. A falak jó anyagát elhordták, nagy dsámik, szép mosék, kicsiny mecsetek kitünő anyagának hordták el. Az a sors érte a Circust, ami Rómában a Colosseum egy részét, míg vétőt mondott a további pusztításnak, a régi idők emlékezetének a jobb szelleme.

A nagy bazár közelében betérünk egy török kávéházba pihenőre, jó feketére, nargilének illatos füstjére. Kávéházi zaj nem csapott ki, csendesek a kávéháznak vendégei, köztük néhány török paraszt-típus. Unott arcok. Hidegségüktől szinte megfagyunk.

Nem sokáig kell keresgelnünk, hogy kávéházra akadjunk. Csaknem minden száz lépésnyire van egy nyílt ajtaju népkaszinó illatos feketével, vagy csemegebolt, rózsabefőzöttel. A milyen alacsony niveaun állanak ezek a török kávéházak, magától értetődő dolog, hogy olyan alacsony színvonalon jár benne a kávéházi politizálás. Mesemondó téved olykor oda, figyelemmel hallgatják a képtelenségek birodalmába való dolgokat.

Többen mokkázta a kávéházban és a kígyóként tekergőző markuson keresztül szitták a dohány füstjét. Ur és koldus egymás mellett. Nem olyan elkülönzött az emberiség. Az egyenlőség és a türelem elve kapcsolja őket össze. Kicsinyes viszonyukhoz mérten, keveset költenek.

Mulattunk azután a szomszédos Bajazid dsámi rendkívülien szelid, a tetőn szeretköző galambjaival. Megetettük a

*) Lysippus, kitünő görög szobrász volt Nagy Sándor idejében. Eleinte érczet öntött, később a szobrászatban gyakorolta magát. Nagy Sándort többféle alakban faragta ki, görög isteneket is alakosított.

***) A császári rezidenciában a Porphyron nevű palotában született hercegeket hívták porphyrogenitusoknak.

kedves állatokat, melyek élénk röptek s Bajazid szultán jóvoltából örültek az életnek. Hatezer galamb eltartására szól az alapítvány. Nem tudom, milyen összeget harácsolnak el már abból, ezektől a szent galamboktól, más, kevésbé szent, gatyás galambokra, de — nehogy a fonalat elejtsem — az itteni galambok nagyon éhesek, mert jöttünk, alamizsnás, morzsás kezünk mutatójára, mint szélvész rohantak alá a szemközti dsámi kupolájáról kiugró párkányairól. Mondás szerint, valamennyi galamb egyetlen pártól származik, attól a pártól, melyet a szultán egy kolduló szegénytől vett meg s adott a dsáminak.

Teve czammog el mellettünk, hevesen rázza gazdáját. Béna koldus-sereg állja utunkat. Figyelmünk róluk másra terelődik. Trombitaharsogás.

Török katonák gyakorló tere mellett haladunk. Fegyvereik most hullanak lábhoz. Gyilkos szuronyok erdője. Nagy tér ez a beépítetlen föld a háztengerben. Rongyos, de jó nefer-ek, köz-katonák, a török állam szegény kosztosai, háboruban mégis a köteleességteljesítés mintaképei. Vitéségüknek, erőifejtésüknek hire nagy, józanságuk páratlan. Ivótornáik nem lévén, bortól nem forrván a vérük, az oldalfegyverrel nem vitézkednek, mint a mi borosfejű, pálinkaszagu, italtól megvadult hőseink — a békében, a kik az üveg torkából nagyokat huzván, fejükben, gyomrukban háborgást idéznek elő, miközben a legezifrában elkerítik. A török nem mond szidó szót.

A török katonákat nem kinozzák agyon a sok gyakorlattal, feszes járásra való tanítással, de megáll azért emberül az emberünk, több nemzet katonájánál különbül a gyakorlati feladatok talaján. Gyakorlat neveli a katonát, alkalom szüli a vezért. Ismételjük meg rájuk az itt annyiszor hallott, megzenésített éneket:

„Padisahim bin jasa,
Aszkierlerisa csak jasa.“

(A császár éljen ezerszer, a katonái sokáig éljenek.)

A török katonák javára irhatjuk, hogy nem dühöng a közöttük, és a polgárokkal való párbajnak nevezett modern rákfene. Ezt a társadalmi mételet nem ismerik. Nem tekintjük meg részletesebben az egy-két tíz év előtt*) épült nagyszerű hadügy-miniszterium palotáját sem, melynek az a főnevezetessége, hogy azon a földdarabon áll, a melyen állott II. Mohamed a tudatosan és tudatlanul cselekvő nagy hódítónak a palotája, melyből igazgatta az időben a világot. Legyen a mai nap főleg a török templomoknak szentelve. Fölsietünk mégis a Serasker-toronyba, mert az utunkban ismerőssé lett, háboruviselt katona szerint, nem lehet elmulasztani azt a nevezetes kilátást, mely a Dardanelláktól Fekete tengerig terjed. Isteni szép látvány nyílik a toronyból a valóban, a tengerek kéklő hullámainak mindig szép játéka, szívet dobogtató, lelket örvendeztető.

Az idők árjában, Törökország multjának a fényét hirdeti I. Szolimán dsámija. Megakasztja lépteinket. Emlékezzünk a történelem több lapjára került Nagy Szolimánról. Emlékezzünk. Nagy Szolimán, nálunk gyermekkirály! Ezen szultán alatt volt a kereszt és félholdnak, a kereszténységnek a pogánysággal való legnagyobb mérközése. Őt magát, a ki terjeszkedési vágyával, félelmetes hatalmával Béceset első remegtette meg, a kitől, sujtó hatásu foglalásaitól, beláthatatlan következményű hódításaitól, fél Európa rettegett, Bagdadot bevette s Keletet leverő hatalmával, az iszlám győzelmes zászlójával az Oszmán-birodalom határait, a népek nyugalmanak rovására, a félhold uralmát győzelemittasan legmesszebbre terjesztette „dicső“ (el Kanani) melléknévvel tisztelték meg, de dicső ez a munkája is, a török hódítások fénykorából való, török építészeti remeklés; kár, hogy annyi magyar vérrel van gyúrva anyaga, melynek jó nagy részét keresztény templomokból vették, főleg a chalcedoni Szt. Euphemia maradványából. Bátran hozzátoldhatjuk

*) 1870.

azt is még, hogy sok erszény magyar pénz van ebbe a hatalmas aranyu dsámiba beépítve. Addig keringtek a magyar aranyok török kézen, míg ide kerültek mindenkori nyughelyre. Szomorú visszaemlékezést kelt föl bennünk a dsámi látása azért is, mert jórészen magyar foglyok hordták a köveket az építéshez. Az idők változtán sóhajtsuk el mi is Nagy Szolimán dsámijában, I. Szolimán örök pihenője mellett: Masallah. Nagy az Isten!

Konstantinápoly legszebb dsámijának mondják a Szolimani-jehet. Csak az Aja Sofia és annak a nagy multja iránti tekintetből mondják ezt a dsámit Konstantinápolyban másodikkak, de a ki a régiség sötétségében könnyen eltéved, a Szolimani-jehet mondja itt a legszebb dsáminak. Volt a hadi sikerek idején szerezett pénz, kényszerített munkáskéz.

Cordobában, Nyugat Mekkájában, láttam a konstantinápolyi nagy dsámikhoz hasonlítható, de egészen más formájú építészeti remeklést. A míg Keleten a kúpok dominálnak, addig Nyugaton az oszlopok, mondjuk a jelen esetben oszloperdő, mert van ezekből nyolcszázötven szebbnél-szebb. Rátérek erre másutt.

A Szolimán dsámijának van négy minaretje, díszes udvara, kutja, kertje, temetője, ciprus- és platán-lombokkal. Hűvös boltívek alatt, megfelelő helyen a nagy uralkodó márványból épített türbéje, melynek kupoláját kívülről harmincznyolcz márványoszlop, belülről nyolcz porphir-oszlop tartja. Azt hiszem, ez a legnagyobb szerű türbé egész Konstantinápolyban, maradandóbb a többinél. Elgondolva, hogy a leghatalmasabb, Napkeletet leverő is, porrá omlik, rávéshetjük a leghatalmasabbat köemlékére az igazságot: Mars Imperator. Az életműködés föloszlásának a törvényét ez szabja.

Közelben Roxalán, a kedves feleség türbéje. Mind a kettő nyolcszögletes építkezés, az utóbbi, belül nyolcz oszlopon nyugvó kupolával.

II. Szolimán és II. Achmed itt nyugszanak, hadverő ősök több császári hercegnő lett nyughelyet ebben a dsámiban.

II. Szolimán. E névnel eszembe jut Szabács, Nádorfehérvár, Zimony, Pécs, Székesfehérvár, Esztergom. Eszembe jut Mohács a nagy nemzeti gyászszal országunk virágának sárba tiprásával. Eszembe jut Budavár eleste, a török hódítás, a magyar hódoltság, Nagy Lajos és Mátyás király országának pusztulása. Emlékezem a magyar hősök nevének a gyöngysorában Losonczyra, Szondyra, Dobóra és az elsők között is első Zrinyi Miklósrá. Szigetvár ostrománál lelte halálát II. Szolimán. De most minket, a tetszetősnek, a szépnek barátait, a nekünk zordonon fenséges türbéknél a művészek által odaillesztett porhir, márvány és gránit érdekel. Van ezekből kívül-belül az oszlopesarnokos udvarban, a dsámi hajójában igen sok.

Középtűt emelkedik óriásként minden magasságok, a dsámi más tíz kupolája és két félkupolája fölött, a nagy kupola öt méterrel magasabban, mint az Aja Sofiáé, „csak azért is“ török büszkeségből.

A történelem felületesebb ismerője is tudja, ha Nagy Szolimán utódai folytatják vala építés d lgában az ő alapvetését, működésük az alkotásoknak lett volna országutja, és tényéren fekvő, hogy Konstantinápoly ma, a világ egyik legelső városa volna, világosoda, remek építkezés tekintetében.

Nem tudok megválni a mesésen nagy, mégis arányos kivitelű díszépítkezéstől. Oszlopok és falak, színes márványok gyűjteménye, perzsiái fayence változatokkal. Pompás színvegyülék az ablakokon az összbenyomás nagyszerű. Bárhova nézünk, ragyogó művészet csillog elő mindenütt. Az a Sinan nevű görög építőmester készítette a terveket, aki a drinápolyi II. Szelim négy minaretos remek dsámiját építette. Keleti oldalon a liván (szentély) a szentélyben a kibla a nimbár, (Korán polca), a kursí, támasz, melyre a Koránt fektetik, dikke emelvényen. Ez az elrendezés, minden kis mecsetben egyformán ugyanaz.

Aranyos napsugár áradt be az ablakon, fényt hintett a fényre.

A dsámi abból az időből származik, mikor a török dicsőségnek ragyogó napja felszállt és szórta a sugarait, azért ájtatos, az emberszeretet jegyében alakult alapítványokkal bővelkedik az. Ebben is nagy volt az alapító Nagy Szolimán. Találón mondja Orleans nagy püspöke, Doupanloup, hogy „nem azok a nagyemberek, kiktől még élnek, milliók reszketnek, hanem azok, kiket haláluk után is az emberiség áldva emleget“. Meggyőződtem, hogy a törököknél nagy emberszeretet van.

A dsámi terén összegémbereedett, sorsujtott emberek, csontvázvá soványodott, vánszorgó aggastyánok karképek tanulmányozására alkalmas alakok gyülekezőhelye. Az elhagyatottság alakjai, akiknek törékeny az egészsége. Betegséggel és az élet nyomoruságaival küzdődök, akikről az élet idő előtt lesurrol minden zománczot, elég akad mindenütt. A terjedő tömegnyomorban enyhítnek az egymás szegénységén, az élet petite misére-jeit oszlatván. Most is beteges léptekkel támolyog egy inséges, töpörödött, vén ember a kapu felé. Beszéde fogyatékos. Dadogásából kivette a vezetőnk, hogy otthon bekopogtatott hozzá a szükség, keresni megy orvosságot kenyeret. Ajka vonaglóan mozog. Nagyokat nyel a levegőből, hogy sipoló tüdeje megteljen. Olyan könnyű, erőtlen, gyöngé, hogy a szél is feldöntheti. Összeaszott kezében a kampós koldusbot támasztásra. Hangját betegség torzítja. Utána hajlottas, idős anyóka tipeg, a legalantibb fajtából való, fekélyekkel fertőzött koldusnő, kóros alak, a kinél agyonszáradt kenyerere is elfogyván, beállt a parancsolóbb szükség. Adunk a végpizkosodásnak indult koldusasszonynak szánakvásból, akinek nem futja a mindennapi szükségesre. Egy járatban van a koldusemberrel. Kórágyon inkább volna helyük. Kiaszott esontjukon alig tudnak megállni. Lassu haldoklásuk évek óta tarthat.

Az alapokból megvendégelik a közös konyhás koldusokat az imaretben, melyen kabátos koldusok is megfordulnak állandóan. Torkukig betelve, továbbállnak.

A dsámi alapítványából a betegeket gyógyítják, a táblás tanulóknak megvetik a tudásuk alapját, ismeretekre segítve, magasabb kiképzést nyerve, papokká neveltetnek. Többnyire csak a Koránból, mint oldott kévéből szedik a magot, nem bujják a könyvtárak tépertsarku foliánsait, a könyvnek nem könyökölnek mellé komolyan, azért lelkükben csak gyéren gyujt világosságot a tudomány. A tudosaik tudása sem világít fényesen. Szakirók nem görnyednek az alaposságtól, mert nem is nagyon bujtak a könyvbe, szóval: szellemük árjával nem borítják el a világot. Alkotó tehetség, erős ítéletű ember kevés akad közöttük. Ha lángész nem ég el az önvesztére, hanem kiaknázza a helyzetét és magasra viszi föl, mert Törökországban nagyon sok a fogyatékos készültsgű, félbenmaradt ember.

Viszont, túlterhelhetés alatt nem szenved annyit az agyuk, mint nálunk a modern emberé. Értelmiségi túltermelés, nálunk nincs. Áll ugyan könyvtár a tudnivágyók rendelkezésére, a bővebb tudás megszerzése végett, de alig hiszem, hogy ennek nagyobb hasznát vennék átlagosan, mert a mohamedánok azt tartják ugyan csak átlagosan, hogy a Koránban minden megvan, amit egy igazhívőnek tudnia kell és így megtörténik, hogy a lángelme sem kap szárnyra. Nagy tévedésbe ringatóznak, de máris érzik, hogy tudomány hozzájuk is eljutván, mind nagyobb erőfeszítést tesz közöttük. Azok haladnak, akik egyedül a Koránnal nem maradnak.

A Szolimani-jeh az egykori fényt, a körötte felhalmozódott faviskók, roskatag hajlékok fölgyülemlett koldustanyák a mostani árnyat igen jól jelképezik. Az óraközökben kijáró tanuló-ifjuság pedig fogalmat ad magáról és a tanulásáról.

A Márványtengerről az Arany Szarú több pontjáról, szépen látszik ez a magasságok fölött trónoló építészeti remekmű, de innen is fölötte szép kilátás esik azokra a helyekre és a Boszporuszra.

A közeli Mahmud-hidon, melyet közönségesen Régi-hidnak hívnak, hazakocogtunk Perúba.

LILLÁCSKA.

Irta: Cséplő Ernő.

Alkonyodik. Az őszi nap vérvörös sugarait bágyadtan veti rá Csorna házaira, mintha valami aludni készülő tűzóriás volna. Am a késő ős daczára is valami jótékony melegséggel van tele a levegő.

A fehérre meszelt házacskákból a boldogság derűje, a nyájasság képe csillog elő.

Túlsó oldalán a falucsának, nagy, régi kerttől övezve terül el Udvary Tamás ódon, de gonddal tata-

Ibolyaszedők.

rozott háza, a mely már Isten tudja, mióta szolgáltatja a családnak nyugalmat hirdető otthont.

Falai, ha megszólalhatnának, sok régi csodás dolgokat mesélhetnének! ugyszinte az ezeket körülvevő százados fák is, melyek most fáradtan várják a telet, hogy megpihenjenek a nagy munka után — melyben tavasztól idáig, részük volt, — hogy azután a jövő kikeletkor új életre támadva, a régi erővel folytathassák a be nem fejezett művet.

Egy fiatal, tizennégy éves lányka szalad végig a kerti utakon, melyeket sűrűn borít el a sárga levelek tömege gyászos, halotti lepelként.

Nyomában, nagyokat szökelve, jön Lator, egy igen

nagy fekete kutya. Ezerféle bohóságot követnek el együtt. Most is, sebes futás közben hirtelen megáll a lányka, Lator nem számítva erre, még messze elfut. Lilla mikor észreveszi, hogy ez a bozontos fejűnek sehogy sincs ínyére, hozzászalad; átöleli okos, nagy fejét, mire Lator kiengesztelődve lapul úrnője apró lábaihoz.

Aztán újra kezdik a hajszát elpusztult virágágyakon, facsemetéken keresztül. Lillácska olyan boldogan nevet az állat esetlen mozdulatain.

Majd lefekteti, és Lator nyugodt, mint egy halott. Erre bohókásan előveszi zsebkezdőjét, szemét kezd törölgetni vele, melyből a legkevesebb pajzánáság nevet.

A lehullott faleveleket a nyugodtan fekvő Latorra hordja, míg csak egészen be nincsen fődve.

Végtére siránkozva ráborul, mit Lator sem vesz tréfának, hanem nagyot szökellve, talpra ugrik.

Lilla a váratlan rohamtól elvágódva sikolt föl! de azután kaczag teljes erejéből, olyan jókedvűen, hogy ettől már igazi könyek jönnek csillogó szeméből.

Lator meg, mint egy bódult, hány buk-fenczeket! tudva azt, hogy az ilyen mű cirkuszi mutatványokat mily nagyon szereti Lilla.

Időközben teljesen bealkonyul. A mezőről hazatérő csordának kolompjai hangzanak végig az utcán. Lillácska is kifáradva, a ház felé indul egy kedves, szerelmes falusi dalt dudolva; anélkül, hogy gondolna szövegére, vagy értené azt...

Atyja, mintegy ötven-ötvenöt év körüli, szelid arcú öreg úr levelet olvas, melyet félbeszakított a Lillával együtt berohanó Lator. Mosolyogva tekint a kipirult arcú gyermekre, aztán tovább olvas: "...és ha az Isten is úgy akarja, mint én, akkor egy hét múlva ismét ölelhetlek benneteket. Súlyomszárnyakon repülök a diplomával, hogy viszontlássalak benneteket; szerető fiatok Kálmán."

Udvary Kálmán utolsó vizsgájára készül. Apja úgy gondolkozott: árviz, fagy, jégeső, tűz gyakran okoz kimondhatatlan károkat. Néhány ily év meghiusítja a gazda minden törekvését. Kálmánnak jó esze van, szeret tanulni, szépen rajzol: legyen mérnök; hátha valamikor hasznát veheti diplomájának!...

II.

Erősen készülődnek Udvaryéknál. Ma jön Kálmán.

Lillácska százszor is kinézett már a messze elkanyargó országútra, honnan bátyjának keli jönni. Végre könnyű porfelleg jelenti, hogy folyton közeledik.

Pár percz múlva örömtől sugárzó arczezal ugrik le a kocsiról Kálmán és még csaknem Latort is megölelte, ki váltig iparkodik jelenlétével feltűnni.

Minden arcon ez ragyog: csakhogy megjöttél, csakhogy itt vagy, többet ugyan el nem eresztünk!...

III.

Két év mult el lassankint. Kálmán még mindig odahaza van. Gazdálkodni segít atyjának, ki végre is megszokta fia mellett a kényelmet.

Lillácska már komoly, nagy leány. Latorral sem játszik többé, mely látva a mellőzést, egészen Kálmánhoz pártolt.

A jelenben is gyönyörű őszi nap van. Lilla a mezőn sétál bátyjával, hol alig látszik már egy-egy elkésett, satnya virág; ez is azért, hogy szenvedhessen.

Egy dülő sarkán jelző zászló van felállítva, míg távolabb egy mérnök messzelátója tűnik föl.

Odaérve, Kálmán meglepetve kiált föl: — nini! te vagy az, Ödön? . . . s a másik pillanatban egymást ölelik át.

— Jöj csak, Lillácskám, — szól tovább, — ez itt az én legkedvesebb Ödönöm. Hiszem, hogy rövid idő múlva neked is az lesz, mely miatt már mos is féltékeny vagyok reád.

Lillácska pirulva nyújtja kezét Ödönnek, mely csaknem elvesz a mérnökében.

Ödönnek, bár egy kis ellenállást fejtett ki, félbe kellett hagyni munkáját, hogy Udvaryékhoz menjen.

Az öreg éppen ujságot olvas, midőn gyermekeit idegen úrral élénk beszélgetés közben látja közeledni. Érdeklődése a legnagyobb öröme válik, mikor megtudja, hogy az érkezett idegen fia legjobb barátja.

IV.

Vadkerty Ödön nem unatkozik munkájánál. — Lillácska Kálmánnal mindennap felkeresi őt, a mezőnek egy vagy más pontján.

Lilla szemeiből eddig ismeretlen érzelm sugárzik. Lilla boldog a háromlábu szörny mellett, melyen még a távoli hegyek is tisztán láthatók; de a legszebb képet mégis Ödön barna szemében véli föltalálni.

Kálmán örvendezve tapasztalja a két léleknek egymásiránti vonzalmát. Gyakran hagyja őket egyedül, másfelé járkálva azalatt.

— Három nap múlva befejezem munkámat! — szól egyizben Ödön Lillához — itt kell hagynom önöket; de úgy érzem, hogy itt marad a lelkem. Itt marad kegyednél, hogy tovább ábrándozhasson a letűnt, boldog órákról. Csak sajtó szívem mondja, csak az beszéli, hogy vége nyugodalmának.

— Mikor először megláttam, édes Lillácska, azt hittem, valami képzeletbeli tündér játszik velem, de megtudtam, hogy csalódom. Megtanultam ismerni, hogy nem tündér, hanem maga az ég egyik angyala szállt le, hogy elbűvöljön. Egész életem eddigi öröme nem ér föl akkora boldogsággal, mint, mikor édes arcza, mélységes szemének bájoló sugara, rám mosolyog egy pillanatra. Ó, megérhetném-e azt, hogy ez édes tekintet mindig közelemben láthassam! . . .

Lilla, arczán az öröm pirjával, biztatólag mosolyog, anélkül talán, hogy tudná.

— Remélhetek, Lillácska? . . . tudna engem egy kicsit szeretni? . . .

— Igen! — rebegi Lillácska, s égő arczát Ödön keblén rejti el, ki óriási boldogsággal eltelve, öleli magához a bájos, szerelmes lánykát. Egyik sem veszi észre a lassan közeledő Kálmánt; csak mikor megszólal a hátuk mögött:

Bravó gyerekek, ezt jól csináltátok! . . .

A két szerelmes zavartan rebben szét: Lilla nagyot sikolt, de azután szívesen ölelkezik össze három szerető, derék sziv.

V.

Kálmán előadva a történeteket, szülőinél semmi elenzésre sem talált. Leányuk nem válaszhatott volna jobban. A fiatal mérnököt csak becsülni, szeretni tanulták idáig.

— Boldog vagy, kis lányom? — kérdi anyja Lillától.

— Nagyon, nagyon! — édes mamácskám . . .

VI.

Ödön, bármiként késleltette, végre is befejezte munkáját. Sok köny, számtalan ölelés között, nehéz szívvvel vesz búcsút azzal, hogyha majd elmulik a közelgő tél és majd ha rügyeznek a fák, ha a virág kibujik a földből, hogy illatosá tegye a levegőt, mikor a dalos madár a legszebb dalait énekl, ha eljön a zöld mosolygó tavasz: akkor, akkor lesz Lillácska boldog menyaszony és nagyon szerelmes, édes jó felesége — Ödönnek.

JÓ SIKER.

— Román novella. —

Fordította: **Pencza György.**

(4. közlemény.)

Vioreszku urnó czéduláján következők foglaltattak:

Mint egy angyal:
Robeszku Valens. —
Szelid és kedves:
Dobreszku Lucia.
Vioreszku urnó estélyén.
Rég ösmerlek
Felösmerlek régi szerelmem;
Legyetek boldogok!

Azok, kik a czédulajátékot ösmerik, könnyen megérthetik Vioreszku czédulájának tartalmát.

Az egész társaság tapsolt.

Valens és Lucia elpirultak s szemeiket lesütötték.

A sors is, úgy látszik, azon működik, hogy Valens és Lucia viszontlátása minél bensőbb és családiasabb jellegű legyen.

Végre Valensre került a sor, hogy felolvassa czéduláját.

Valamennyien türelmetlenül és fürkésző kíváncsisággal jerték a tartalmát — mint ez ily alkalmakkor történni szokott.

Valens fölbontván czéduláját, annak főnnhangon való föl-olvasása előtt végigjártatta szemeit rajta — s ekkor hatalmas izgatottság vett rajta erőt.

Kezei erősen reszkettek, arcza meglepetés, — majd kimondhatatlan örömtől sugárzott.

Sohse látszott tükröződni ember arczán jobban a meglepetés, elégedettség és véghetetlen öröm érzete, mint nála.

A társaság feszült figyelemmel várta a czédula felolvasását.

Vioreszku urnó ezalatt könnyedén felugrott az asztaltól, míg Valens gondolkodni látszott.

Egyszerre arcza biborpiros lett, szemeiben ama enyhítő harmat ragyogott, mely nedvessé és gyönggyé teszi, — aztán olvasá:

Nagylelkű:
Marjasi György. —
Megbecsülhetlen:
Vioreszku Helena. —
Fürdőkben.
Üdvözl egy barátja . . .
„Jó siker“
A ti világotok.

Lucia figyelemmel kísérte e sorok felolvasását s midőn „jó siker“-t hallott elhangzani, elhalványult.

Önönmaga írta e két szót — de sohse hitte, hogy e czédula épp az ő kezeibe kerüljön, — nem hitte, hogy ezen czédula leleplezze ártatlan szívében rejtett titkát.

Említettük, hogy Valens a czédula fölolvása előtt gondolkodni látszott.

Ugy is volt.

Nyomban tiszta fogalmat alkotott magának, hogy ki írta a „jó siker“ szavakat s könnyű volt kitalálni a czédulajáték rendezkedéséből.

Egy igazi „önkéntes“.

Gondolata Dobreszku Luciára esett, huszonöt éves lányka, — annyi kérőnek elutasítója s a „Floresti“ varázsló . . . amint a világ nevezé őt.

Ő elfogadta — Lucia pedig elhalványult.

Látták-e az esőt jósló holdat, amint sápadtan, rózsás felhőkre támaszkodva, a világra szórja ezüst sugarait s a tavaszi virágokat fényesövel bevonja.

Igy tűnt elő most Lucia, szelíd, mint egy kis gyermek első mosolygása, szerény, mint egy tavaszi virág, félénk, mint egy szűz, ki első csókot kap, ragyogva boldogságtól, egykedvűen és édesen.

Lucia volt tehát ismeretlen jötevője!

Lucia, — Valens gyermekkori játszótársa, a kire ő, társadalmi állásánál fogva, sokkal fölöttébb állónak tekintvén, föl se mert nézni.

Lucia, ki annyi szerelmet utasított vissza, — de a ki úgy látszott, — mint védőangyal örködött Robeszku léptei felett.

Agyában teljes világosság derengett.

Lelkében a boldogság egészen helyreállott.

Miután ezéduláját elolvasta, halkán fölkel az asztaltól — nem bírta ki tovább — merő lehetetlenségnek tűnt előtte az egész!

Indulásra állott készen.

— Ily hamar, Valens ur? — sietett kérdezni a háziasszony.

— Bocsánatért könyörgök, drága nagysám! — felelé Valens, kezét csókolva, — nem vagyok szokva tovább fönnmaradni.

Éjjeli tizenegy óra van már s nyugalomra van szükségem.

De biztosíthatom nagysádat, hogy egész életemben nem volt ily kellemes estélyem, mint a milyenben szerencsés valék részesülni itt nagysádnál! — e szavakat ejtvén, lopva Luciára tekintett, a kinek keble viharosan hullámozott a boldogságtól, — mely mámoros állapotba sodorta.

Vioreszku urnő észrevette ezt . . . s arca ködbe borult.

Emberünk nem ment egyenesen haza — levegőre volt szüksége, mozognia kellett.

Az ember természetében rejlik, hogy a midőn hatalmas érzelmek tartják lebilineselve, midőn az ész bolondjában kalandozik ismeretlen világokban — a lábának s egész testnek mozgásra van szüksége, — azok, kik ezen izgatott lelki állapotokon átestek — tapasztalhatták e pszichológiai igazságot és boldogok biz' azok, kik ily tapasztalatokat tehettek.

Ámde ezt huszonhat éves korában először tapasztalni, annyit tesz, mint elragadtatni a lelkét, elaludni a szívnek s ész nélkül bolyongani határtalan rajongásban, a merre csak lábunk vezet.

Ez Valens barátunkkal is megesett.

Elfojtva vala a szerelem lelkében e koráig — s ime most kilobbant oly erővel és hatással, hogy majdnem megsemmisítette.

Merengéséből csakis a városon kívül tért magához.

Hideg volt s a hold teljes fényében ragyogott a millió csillagok sugarain keresztül — nem érzé ő a csipős hideget, de bántódva érzé magát a fénytől, a csillagok ragyogásától.

Ritka léptekkel haladt s így elhaladt volna a világ végéig is, ha lelke egy zugában nem maradt volna a régi időkből még annyi önuralom, mely kiáltsa neki:

Éjjél van, Valens barátom! térj vissza lakásodra, mert kályhában pattog a tűz s az ágy szépen bontva vár reád: tested gyengébb a léleknél s osztályrészét követeli!

Visszafordult . . . távolról szán közeledése volt hallható.

A város felől jöve . . .

Ime közel van . . .

Dobreszku ur szánkája volt, melyen az urnő és a kisasszony ült.

De borzalom!

A szán nyomán három farkas, majdhogy a szánba nem ugrott.

A kocsis elvesztette lélekjelenetét, nemkülönben Margit urnő, — csak Lucia bírta hidegvérúségét megőrizni.

A szán egészen közel jött Valenshez, a ki pillanatra gondolkozott, mitévő legyen? . . .

Nem volt idő a veszteglésre . . . a szán előtte tovasurrant . . . ő utána iramodott s valahogyan felugrik, a bakra kapaszkodva.

Megijedt volt ő is, de nem esett kétségbe s csendes hangon, ily kritikus helyzethez méltóan kérdi:

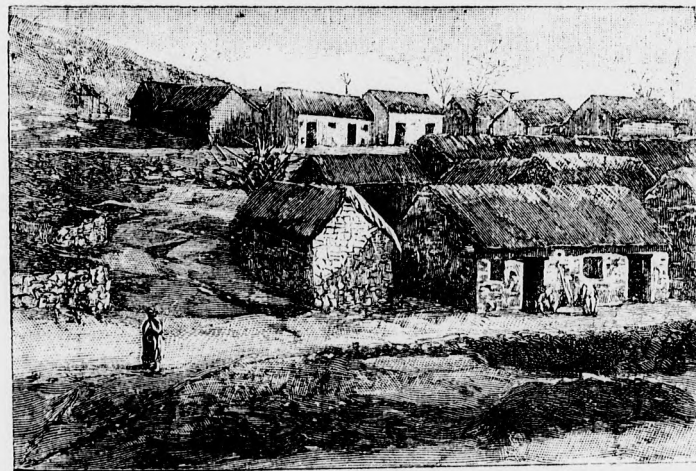
— Van-e puska vagy forgópisztoly?

— Van, — suttogta Lucia — a kocsis lábainál, a bak alján fekszik.

Ő már nem tudta, mit cselekszik.

Mint villám surrant tova a szán a hórétgen, de a vad bestiak dühtől habzó szájjal majd-majd beugortak.

Robeszku fölvette a puskát, fölhozta a kakast és — tüzelt.

Japán falu.

Egy tűzszlop maradt ezután a hold bágyadt világában s a szánt követő vadak egygyel kevesebbnek látszottak.

Lucia ajkiról egy kétségbeesett hang sem volt hallható, noha a lovak nekivadultak s örült futásnak eredtek, a kocsis alig tartotta fönn magát a bakon.

Margit pedig eszméletlen kívül volt.

Még egy durranás s most még csak egy farkas üldözi a szánt.

Ámde a töltések is kifogytak, mi volt most tennivaló?

A kocsis kissé magához tért.

— Fékezd a lovakat! — hallatszott Valens parancsoló hangja.

A kocsis némileg felmelegedett, bátorságot nyert s egész erejével fékezte a száguldozó lovakat . . . végre a szán megállt. Rövid, de borzalmas jelenet játszódott most le.

Valens leugrott, hogy szembe fogadja vad ellenségét.

Stíletes botja egyszerre felvillogott a hold fényében s mig Lucia azt észrevévő, a vad bestia véreben fetrengett már Valens lábainál.

(Vége következik.)

BÖLCSEK ÉS BOLONDOK KÖZT.

Irta: SOÓS ANTAL.

(9. közlemény.)

A halászegények, kik eddig áhitattal hallgatták Mihály bátyám szavait, kocintottak velem, a két szál cigány pedig rákezdte a nótát. Nekem is olyan daloló kedvem támadt, hogy a halászokkal együtt énekeltem torkom szakadtából:

Nem érdemli az a lány,
Kiért sáros a csizmám...

Nagyon rossz álmom volt. Azt álmodtam, hogy az a két tyúk, mit Rebeka agyonöszönzött, mindegyik tizennyolcz csibét költött ki. A következő őszre ez a harminczhat tyúk szintén mindegyik tizennyolcz csirkét költött ugy, hogy most már mindössze hétszáz-

Japáni főbálvány.

négy tyúkom volt. Ezek is folyton tojtak és költöttek ugy, hogy a harmadik évben már öt millió tyúknál több volt az ólban. Tojás persze még több volt. Annyi, hogy alig fért bele a czilinderembe. Mikor aztán elakartam adni a pesti piacra, Rebeka eljött a tyúkokat ösztönözni. Valamennyit agyonpiszkálta. Amikor pedig a pentelei bálba mentem, befordultam a patakba, a czilinderem a fejembe nyomult s a sok millió tojás mind összetört, a leve pedig mind az orromra ömlött. E miatt szörnyen megharagultam Rebekára. Hiszen a tyúknak meg a tojásnak az árából malaczat akartam venni, amit azután őriztem volna, Rebekáét, mint hajdan ősapám őrizte a nyáját a Lában leánya kedvéért. Amint a tojás leve végigömlött az orromon, hirtelen odakaptam. Erre aztán fölébredtem.

Először is azt éreztem, hogy nagyon fáj a hátam. Megfordultam és körülnéztem. A korecsma padlóján, az asztal alatt feküdtem. Elcsodákoztam s azt hittem, hogy álmodom. De ekkor elkezdett az orrom is fájni s most már az agyam is tisztulni kezdett. A két karomat nekifeszítettem a földnek s arczomat a tenyeremre

támasztottam. Így azután elkezdtem lassan gondolkozni. Már világos nappal volt.

Higyjék el, hogy az ember egészen más szemmel nézi a világot az asztal alul, mint az asztal mellől. Kivált, ha még az orra is fáj. Én is más szemmel néztem. Különösen, hogy eszembe jutott Mihály bátya filozófiája is. Tessék. Kant semmi egyébhez sem értett, mint a bölcsészethez s mégis híres ember. Mihály bátya a filozófián kívül halászni is tud s még sem ösmerik. Pedig a Mihály bátya filozófiája sokkal egészségesebb. Az asszonymál kell kezdeni, mondja. Csak azután kell folytatni a tanulást. Eddig ugy hittem, hogy az asszonymál kell végezni. Jól van Mihály, bátya, szobrot állítottok neked. Ide, erre a helyre, ahol a te katedrád állott, s ahol én most a te katedrád alatt kinyújtózkodva fekszem. Igazán, mi is lett volna belőlem, ha én nem végzek el tenálad is egy filozófiai kurzust. Hiszen én tanulmányuttra készültem. Az a kék szempár letéritett utamról. (Mikor most rá gondoltam, nagyon fáj az orrom). Most már folytathatom tanulmányaimat. Az első alapvizsgát kitünően letettem.

Isten áldjon meg, Mihály bátya!

Mint gentlemanhez illik, másnap és harmadnap végigtáncoltam a ráczalmási és a tassi bált. Sohasem hittem, hogy a bácskai homokbuczkák között oly tökéletes világfi teremjen, mint a milyennek én rövid pár perc alatt a ráczalmási bálon kiképeztem magamat. Mikor Pallas Athene azt kérdezte tőlem finom mosolylyal: „Nos, mit szól Rebeka gusztusához?” én könnyedén odavetettem: „Igazán jó izlése van Földes úrnak“.

— Talán a saját izlésének akar bőkolni? — kérdezte tovább Athene.

— Miért ne? Nagyon szivesen csevegtem vele egy félórásckát. Kivált nagyon tetszik nekem a mosolygása. Olyan aranyos gödröcskéi vannak ilyenkor az arczán. Földes úr igazán irigylésren élt.

— Csakis irigységet táplál iránta?

— Kérem Athene, nagysád félreéit engemet. Én általánosságban beszélek. De ami a magam személyét illeti, tehát igenis, én irigylem, mint a hogyan irigylem az ön férjét, Junó ő nagysága férjét és minden férjet széles e világon, akinek szép felesége

van. Egyéb érzelmekkel csak nem viseltethetem Földes úr irányában a rokonszenvet, mit menyasszonya iránt érzek, csak nem ruházhatom át rögtön ő reá, akivel eddig mindössze egyszer váltottam néhány szót.

Athene nagyot bámult. Csodálkozó szemekkel nézett rajtam végig, s csak annyit mondott még: „Most már higgyen valaki a férfiakban!“ Aztán tovább ment.

Junó meg Malvin kisasszony is rendkívül érdeklődtek irántam. Ők is egészen csalódottan távoztak. Kivált mikor látták, mily kifogástalanul udvarolok Rebekának az első négyes alatt, ugyanolyan hévvel, mint azelőtt, akkor igazán oda voltak az ámulástól. Talán Rebeka is meg volt kissé lepve. Egyetlen szemrehányó szó, egyetlen czélzás sem történt részemről. Csakis bocsánatot kértem tőle, hogy menyegzőjén nem lehetek majd jelen.

— Hiszen tudja, mondottam, hogy külföldi nagy tanulmányuttra készülök.

E szavaimnál kissé elsápadt. Egyetlen sebezhető oldalán találtam: a hiúságát tapostam össze. Szemből egy nagy kérdőjel meredt felém, mely szavakba át-

ültetve, körülbelül így hangzott: Hát a te vallomásaid, hízogó bókjaid mind csak pusztá enyelgés, üres időtöltés volt?

A néma kérdésre élő szóval adtam a választ:

— Már mult héten útra keltem volna, de Juno, Athene meg Malvina a nyakamra jártak, hogy jöjjenek el a báljukba. Amellé mind a három arra hivatkozott, hogy ön is ott lesz. Mást nem gondolhattam, mint hogy ön talán az én szavaimnak mélyebb jelentőséget tulajdonított, mint én magam s hogy egyik-másik barátnője előtt czélt is arra. Emiatt, önre való tekintettel, kötelességemnek tartottam e bálkon megjelenni. Igazán örülök eljegyzésének, egy nagyon kínos kötelesség teljesítésétől mentett meg, azonfelül örülök eljegyzésének azért is, mert ezzel megecfázolta az én feltevésemet, hogy szavaimat talán félreérteni méltóztatott.

Rebeka oly halvány volt, hogy magam is megsajnáltam. Ó, a Mihály bátya filozófiáját kőbe kellene vésni! De azért a szívem mégis vonaglott s örültem, mikor a négyesnek vége volt. Visszavezettem Rebekát mamájához.

— Czezil nagysága, mondtam vidáman, hát azért hajtottam haza a pulykát Dani bátyámtól, hogy Rebeka kisasszonyt most másnak adja?

— Hiszen már akkor mondtam, szólalt meg Laczi bátyám, hagyja a pulykát s jöjjön inkább tarokkozni. Most is azt mondom, hagyja az asszonynevet s menjünk tarokkozni.

(Ejnye, hát Laczi bátyám is hallgatta a Mihály bátya prelekczióit?)

S ugy lőn. Leültünk kártyázni s még harmadnap reggel is játszottunk. Persze már nem Rác-Almásan, hanem Tasson, a hova szánom mentünk át a Dunán.

Tizenkét év mult el azóta s én komoly férfiúvá lettem. S komoly férfiak, mint Vadnay Károly, Ágai Adolf és még sok más, arra unszolnak, hogy irjak már egyszer én is könyvet. Valami könyvet, a miben roppant sok legyen a tudomány és a szellem. És én leülök és megörökítem az ifjúkori bolondságaimat. Ó, de ha ezek az emlékek oly drágák, drágábbak, mint a világ tudománya. És talán nem is oly unalmasak, mint a tudományos prelekcziók, természetesen, a Mihály bátyjait kivéve.

Három nappal a tassi bál után elhagytam Rác-Almás vidékét; azóta se láttam. Megírtam ... Veigele barátomnak, hogy már útban vagyok, legkésőbb nyolcz nap mulva Straszburgban leszek. Mielőtt elindultam, sorra látogattam ismerőseimet; utolsónak a László bátyám pusztaját hagytam. Azt hittem, hogy a keserű pilulák után, miket a ráczalmási bálon nagy adagokban nyújtottam neki, Rebeka hidegen, kimérten fog fogadni. Talán azért gondoltam így, mert így óhajtottam. De a női fufang végtelen. Sohasem volt irányomban oly kedves, talán sohasem volt oly szép, oly elragadó, mint most. Átértettem ugyan szándékát, de még sem tudtam magamra annyira vigyázni, hogy bele ne essek a kelepcebe. Ha az ember búcsúzik attól, akit igazán, forrón szeretett, akkor csődbe kerül a tettetés és a Mihály bátya filozófiája halomra dől s diadalmasan kiőr az igazság.

Mikor László bátyámtól és Czezil nagyságától már elbúcsúztam, ő kikisért a tornácra. Egyedül voltunk. Odanyújtottam a kezemet. S mikor kicsiny kezét megfogtam, lehulott rólam a világfi máza, elhagyott a Mihály bátya filozófiája, s teljes erővel tört ki belőlem a szenvedély.

— Rebeka, ha már önt elrabolták tőlem, legalább hagy raboljam én is emlékül ezt a csókot.

S hirteien kezére nyomtam egy forró csókot. Vissza akarta vonni kezét, de már késő volt. Aztán kirohantam a tornácra, s felkaptam a szánra. Még egyszer visszanéztem. Ott állott a tornác bejáratában. Büszkén, fölemelt fejjel, lángoló arczczal, örömtől ragyogó szemmel. Ez volt az ő diadala, ennek a kedves, ártatlan léleknek boldog diadala. Hogy az ő boldogsága egy másik szívnek halálos kínt és szenvedést okoz, arra ő bizonyosan nem gondolt... Évek multak el, mikor ismét találkoztam Rebekával, a vasuton. Ugyanoly boldog mosoly sugárzott szeméből. Mellette aranyhaju kis leányka ült. Gondoltam annak is jaj lesz, aki Rebeka ő nagysága pulykát hazahajtja. Pista fiam, aki te most a lábaimnál játszol pléhkatonáiddal és faágyuiddal, ha majd megnősz, olvasd el ezt a könyvet, hogy megtudd, hogy én eltöltöttaik attól, hogy valaha is Tass vidékére, a Rebeka nagysága pulykái közelébe menj. Ha pedig egyszer a Mihály bátya szobrára országos gyűjtést rendeznek, te arra egy fillérrel se adakozzál, ha mindjárt hazaárulónak is mondanak. Nem ér az ő filozófiája egy pipa bagót sem.

V. FEJEZET.

(Melyben az olvasó kezd a szerző tovább viselt dolgai iránt is érdeklődni.)

A búcsúzás utáni napon vonatra ültem s estére Bécsben voltam. Valamelyik külvárosi szállodába vitt a bérkocsisom, a hol csakhamar elhelyeztek egy fűtetlen szobában. Alighogy elhelyezkedtem, a szomszédszobából — melylyel az enyém egy ajtó által volt összekötve — lármát hallok. Valaki áldotta az Úristent valamennyi szentjével együtt, magyarul. De nem a magyar, hanem a német Úristent emlegette s a szentek neve sem végződött y-ra. Figyeltem. A hang olyan ismerős volt. Átkiáltom a közbeeső ajtón:

— Aladár, te vagy?

— Én vagyok, te gézengúz. Hát te hogyan kerültél ide, te gazember, te csirkefogó, te felkötni való! Át ne jöjj ide, mert rögtön megfojtlak.

— A magyar büntető törvénykönyvben van egy paragrafus, a mely a szándékos emberölésről szól.

— Bolond volt, aki csinálta. De most nem vagyunk Magyarországon, a hol az olyan gazembert, mint a milyen te vagy, még megfojtani sem szabad. Itt Bécsben még prémiumot is kapnak érte. Azonfelül a közbiztonság érdekében tett szolgálat elismeréséül egy érdemjelet. Várj, rögtön szerzek is magamnak egy ilyen érdemjelet. Hát olyan czipót küldtél? Niszike, mikor meglátta, elájult.

— Nem Niszike számára küldtem. hanem neked.

Hallottam, amint Aladár a folyosóra nyiló ajtót felnyitja s mérgesen becsapja. A másik pillanatban már felnyitott szobám ajtaja s belépett Aladár barátom. Gyönyörű szőke fiatal ember, valóságos óriás. Adonis és Herkules egy személyben. Ha leány lettem volna, fülig beleszerettem volna. Tudom, hogy Niszike két tuczat zsebkendőt tett szárítani aznap, mikor Aladár elbúcsúzott tőle.

Az ajtóban megállt s komoran, haragosan rám nézett. Azután nagyot kaczagott, felém rohant, átölelt s úgy odaszoritott széles, domboru melléhez, hogy azt hittem, ott helyben akarta az érdemkeresztet kiérdemelni.

— Hát te hogyan kerülsz ide? kérdezte megint.

— Külföldi tanulmányútra megyek.

(Folytatjuk.)

Megcsináljuk!

Ilyen tartalmu levelet hozott a mult heti posta.

„Kedves Matyi bácsink!

Önt nagyon szeretjük, de még jobban fogjuk szeretni, ha alanti kérésünknek eleget teszen.

Tudja, hogy most az influenza, Fedák-és Barnumláznál jobban dühöng a képes levelezőlap-gyűjtési láz, és joggal, mert mennyei élvezet sok, szép anizs korlátlan urának lenni.

Ez a képes levelezőlap-gyűjtési jogos láz vezet most bennünket — hűségese előfizetőit — Matyi bácsinkhoz.

A mi kedves lapunknak saját nyomdája van; tegye meg az előfizetők kedvéért azt az örök hálára kötelező szívességet, hogy a mi saját arczképeinkkel csináltasson nekünk képes levelező-lapokat.

De olcsón! Nagyon olcsón! Édes szerkesztőnk, mert higye el, hogy nem mindegyik előfizetője milliomos, és 25—30 koronát — ennyit kértek tőlünk másutt — bizony nem tudna mindenki ezért fizetni.

Epedve, reménynyel telve (nem ugy, mint Draga), lessük, várjuk válaszát.

Még eddig minden kérésünket teljesítette. Most is jó legyen!

Hálás előfizetői. (40 = negyven aláírás.)

... Mikor ezt a levelet elolvastam, berontottam a kiadóhivatal igazgatójához.

Sanda gyanuval nézett rám.

— Kérek azonnal 2000 koronát!

— Minek? — kérdi; — de ezen kérdés hangsúlyozásából azt lehetett kiolvasni: „Megbolondult“? ...

— Minek?

— Az előfizetőknek kell!

Szánalmasan nézett rajtam végig, és kezét a csengőre tette. Bizonyára azért, hogy ha kitör rajtam a tomboló düh, hogy becsengesse Ferenczet és Gézát, a két szerkesztőségi adjutánst.

— Eddig az előfizetők küldöttek pénzt, most maga akar nekik ...

— Kell! Okvetlen kell! Gépet veszek rajta, amin anizsot nyomok az előfizetők arczképeivel, és diadalzástól lobogtattam a 40 aláírásu levelet.

Csendes megadás, és éppen nem csendes sóhajtások között vándorolt egy ropogós ezresbankó (nem Takács-féle gyártmány) a Wertheim-pénztárból kezembe.

Vivát! Vivát! Van pénz! Van gép! Lészen arczképes levelezőlap!

És most ime a válasz a levélre:

Ti kedves negyvenen és hatezeren!

Brr! Drumm! Drumm! Pereg a dob.

Adatik tudtára mindeneknek, akiket csak illet, minden rendű, nemű, állapotu, rangu előfizetőknek, miszerint aki saját arczképét és hozzá 2 forintot hozzánk beküld, az kap a saját arczképevel 100, azaz száz igen szép kivitelű arczképes levelezőlapot portómentesen, házhoz küldve.

Aki 200 ily levelezőlapot rendel, az a második százat már 1 frtért, vagyis 200-at 3 frtért kaphat. Az eredeti arczképet pedig visszaküldjük. A megrendeléseknek megfelelő pénz mindig előre beküldendő.

Nem-előfizetőknek 4 forintba kerül 100 ily arczképes lap.

Az arczképek minél előbb beküldendő. A szállítás 8—10 nap alatt történik.

És most bevallom, hogy én nevetek legjobban markomba, mert nekem lesz a legszebb anizs-gyűjteményem, t. i. én mindegyikből 101-et csináltatok, és egyet-egyét itt csipek magamnak.

Hát meg vagytok édeseim velem elégedve?

Viszontlátásra! Pá!

Matyi bácsi.

Képeinkhez.

Egy igazi „önkéntes“. Mert bizony a legtöbbje nem igazi, csak olyan „önkéntelen önkéntes“! Ez azonban saját jószántából rukkolt be és örül, hogy a káplár úr kexerciroztatja. A káplár úr nem nagyon bánna, ha az egész glédája ilyen helyre rekrutákból állana.

Fürdőhelyen. Magyar, német, angol, francia kerül össze szomszédságba egy nagyobb nyaraló, fürdőhelyen. Minden asztal közömbös vad idegen a másikra nézve. Bizony unalmas az itt-lét. Az időt az egymást némán bámulással ölik agyon, de azért innen visszavertve, mesék kelnek szárnyra a jó mulatságokról.

Mikor a nagymama tánczol. Kutyabörduda mellett tánczol a nagymama unokájával. Vidáman veszik őket körül a többi családtagok, amint képünk mutatja. E vidám jelenet fényképfelvétele Olaszországban készült.

Irodalom.

Az állatok világának most megjelent 25. füzetét is a házikutyákról szóló rendkívül érdekes rész tölti be. Az általános ismertetés itt véget ér s a tudós szerző a különböző kutyafajokat ismertet. Szól a közönséges és a nubiai agárról, valamint a perzsa és skót agarakról is. Ezután a szelindekekre tér át, pompás leírást adva úgy a dán, német és közönséges szelindekekről, mint a Kubában levőkről. Itt mutatja be a bikatépő kutyát is, hogy azután a tacsokakat ismeresse. A pompásan megírt szövegnek különös érdek az, hogy igen jó rajzok kísérik, amelyek a kutyákat hűen ábrázolják. A kiadó-czég ehhez a füzethez feketenyomatu műlapot csatolt, igen szép képet adva a rettentő medvről. Az állatok világa Légrády Testvérek kiadásában jelenik meg s füzetenként is kapható 80—80 fillérért. Az eddig kiadott első kötet diszes kötésben ugyancsak a nevezett czégnél (Váczi-körút 78) rendelhető meg.

A SZERKESZTŐ POSTÁJA.

Gramm F. Dehogy haragszunk! De sokan vannak beküldők és másoknak is kell teret nyitni. Pá! — **Ács Ferencz.** Mindig szívesen látjuk. — **Roheim F.** Bárminő. — **Nem lehet...** ily gyenge kísérleteket közölni. — **Sipos Gábor.** Ha találkozik vele — feltűnő hidegséggel — kerülje ki. Ha ő köszönti, tegyen úgy, mintha nem venné észre. Ebből megérte. Versei gyengék. — **Wind Ilonka.** A talányba csak magyar szavak lehetnek. Kérünk ujat, nehezebbet. Pá! — **Kozma J.** Sorra kerül. — **Hadrava.** A figyelmet köszönjük. Ha van értéke, úgy a Nemzeti Muzeumnak fogjuk ajándékozni. A próza — kissé rövidítve — jönni fog. A vers jó, de ilyen túlsok van. — **Vértessy.** Köszönjük. — **V. Farkas J.** „Pünkösdi“ lekéselt. A másik kettő igazán remek. — **Gyökössy.** Jók. Kiadóhivatalunk ez évre nem engedélyez többet. — **G. Diószeghy.** Fes-tékre vár. — **Kemény G.** Szentirmay Elemér, kiváló munkatársunk ezime: Budapest, Csömöri-ut 16. II. em. — **P. Ács A.** Nem közölhetjük. — **Armuth Elsa.** Kis türelem. Közölni fogjuk.